

Politieke kwesties en partijkeuze

Politiek hete hangijzers spelen een rol bij verkiezingen. Het is echter lastig in te schatten in welke mate de meningen over kwesties, zoals het beperken van de hypotheekrenteaftrek en het meebetalen aan de ouderdagsvoorziening, de stemkeuze van de kiezer bepaalt. Bevindingen uit het Nationaal Kiezersonderzoek (NKO), dat het CBS en de Stichting Kiezersonderzoek Nederland (SKON) rond de Tweede-Kamerverkiezingen hebben uitgevoerd, leren dat het electoraat nogal verdeeld is over dergelijke kwesties. Slechts achttien procent van de kiezers wil de hypotheekrenteaftrek afschaffen. De achterban van de VVD en het CDA verschillen niet: zo'n twaalf procent is voor afschaffing. Onder de stemmers op de PvdA en de CU ligt dat percentage hoger, te weten 22 en negentien. De aanhang van GroenLinks steekt daar met 36 procent beduidend bovenuit. Het idee om ouderen met een goed pensioen te laten meebetalen aan de AOW haalt met 39 procent geen meerderheid. Van de VVD'ers wenst slechts 22 procent dit en van de PVV 26 procent. CDA-stemmers volgen met 32 procent en van de SP'ers wil 43 procent dat sommige ouderen meebetalen aan de AOW. Tussen de achterban van de PvdA, CU en Groenlinks is er op dit punt weinig verschil: iets meer dan de helft van hun kiezers is voor een bijdrage van rijkere ouderen aan de ouderdagsvoorziening. Tussen de bevolkingsgroepen zijn de meningen over deze kwestie niet erg verdeeld. Van de jongste kiezers wil 32 procent dat mensen met een goed pensioen meebetalen aan de AOW, van de 65-plussers is dat 43 procent. Mannen denken daar hetzelfde over als vrouwen, allochtonen verschillen daarin niet van autochtonen en evenmin is de genoten opleiding van belang. Bij de hypotheekrenteaftrek en een aantal andere kwesties die rondom de

verkiezingen hebben gespeeld verschillen de diverse bevolkingsgroepen weliswaar (iets) meer, maar het onderscheid tussen de achterbannen van de politieke partijen is duidelijk meer geprononceerd.

Politieke kwesties naar achtergrondkenmerken

	Hypotheekrente-aftrek afschaffen ¹⁾	Bijdragen aan AOW ²⁾
Leeftijd	%	%
18-24	14	32
25-34	10	36
35-44	14	38
45-54	22	38
55-64	19	41
65-74	22	43
75-plus	28	43
Voltooide Opleiding		
Lbo	16	38
Mavo, vwo-3	15	36
Havo, vwo, mbo	15	38
Hbo, universiteit	21	40
Totaal	18	39

¹⁾ Het belastingvoordeel voor mensen met een hypotheek, de hypotheekrenteaftrek, moet worden afgeschaft.

²⁾ Mensen met een goed pensioen moeten gaan meebetalen aan de AOW.

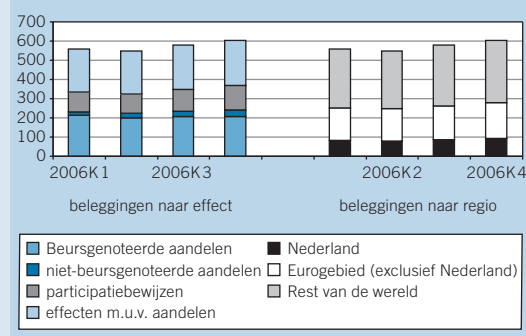
Monetaire Zaken

ENRICO VROOMBOUT (DIVISIE STATISTIEK & INFORMATIE DNB)

Beleggingsportefeuille pensioenfondsen gegroeid

De totale omvang van de beleggingen van Nederlandse pensioenfondsen in verhandelbare effecten is eind 2006 boven de zeshonderd miljard euro uitgekomen. Deze groei werd gedreven door aankopen en koerswinsten op beursgenoteerde aandelen. Deze twee effecten overtroffen een negatief valutakoerseffect. De beleggingen kunnen worden uitgesplitst in vier categorieën: beursgenoteerde aandelen, niet-beursgenoteerde aandelen, participatiebewijzen en schuldpapier. Voor de beleggers was binnen het jaar 2006 voor elk van deze categorieën sprake van mee- en tegenvallers. In het eerste kwartaal behaalden pensioenfondsen koerswinsten op beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde aandelen en op participatiebewijzen. Maar deze koerswinsten verdwenen in het daaropvolgende kwartaal als sneeuw voor de zon. Op de portefeuille met schuldpapier werd in beide kwartalen koersverliezen geleden. Ondanks forse aankopen, nam de totale omvang van de portefeuille met verhandelbare effecten in de eerste helft van het jaar af. In de tweede helft van het jaar werden echter op alle beleggingscategorieën koerswinsten geboekt. En mede daardoor overschreed de omvang van de totale beleggingsportefeuille van pensioenfondsen de zeshonderd miljard euro. De onderverdeling van de beleggingsportefeuille naar categorie en naar regio bleek, onder invloed van *rebalancing*, uitermate stabiel te zijn. Beleggingen in schuldpapier vormden de grootste categorie (plusminus veertig procent), gevolgd door beursgenoteerde aandelen (plusminus 36 procent), participatiebewijzen (plusminus twintig procent) en niet-beursgenoteerde aandelen (plusminus vijf procent). De onderlinge verhoudingen veranderden nauwelijks, wat gezien de omvangrijke koersschommelingen duidt op een actief rebalancing-beleid bij pensioenfondsen. Hierbij wordt het belegde vermogen gedurende een bepaalde tijd in een vaste verhouding verdeeld over verschillende beleggingscategorieën. Die

Beleggingen van pensioenfondsen naar instrument en naar regio (in miljarden euro's)

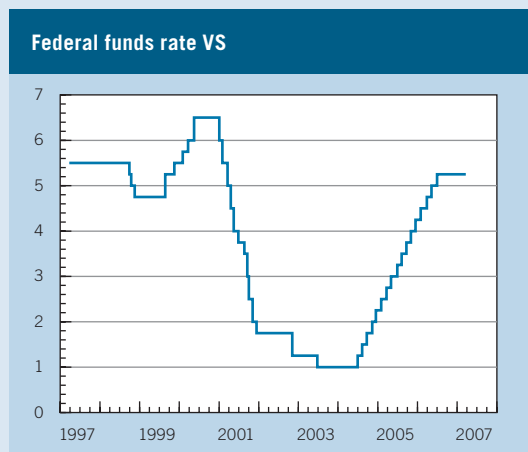

vaste verhoudingen worden meestal aan het begin van een kalenderjaar bekend gemaakt en kunnen per pensioenfonds verschillen.

De beleggingen van de pensioenfondsen naar regio vertoonden eveneens een stabiel beeld. Gedurende het hele jaar bestond zo'n vijftien procent van de beleggingsportefeuille uit Nederlandse effecten, 31 procent uit effecten afkomstig uit het overige eurogebied en 54 procent uit effecten afkomstig uit de rest van de wereld. Ook in dat opzicht waren de pensioenfondsen er in 2006 blijkbaar in geslaagd om hun beleggingsportefeuille succesvol te rebalanceren.

Fed sorteert voor op versoepeling

Twijfel over de houdbaarheid van de Amerikaanse economische groei is in de afgelopen weken het dominante thema geworden op mondiale financiële markten. Vooral als gevolg van opkomende problemen in de hypotheekmarkt, in het bijzonder met betrekking tot de kredietverlening aan minder kredietwaardige particulieren, wordt gevreesd dat de terugval op de huizenmarkt zich zal intensiveren. Echter

ook als dit niet al te dramatische vormen zal aannemen, is het zeer aannemelijk dat banken nu grotere terughoudendheid zullen betrachten en de kredietvoorwaarden bij de verstrekking van woninghypotheken verder zullen aanscherpen (zie ook ESB 4504 van 23 februari 2007). Dat betekent dat de economie een belangrijk vermogenseffect, dat in voorgaande jaren de economische groei heeft gestimuleerd, zal moeten ontberen. Jarenlang heeft de Amerikaanse consument, aangemoedigd door de lage rente, stijgende huizenprijzen en soms ook agressieve bejegening door financiële intermediairs, vermogen kunnen onttrekken aan de huizenmarkt en aangewend voor consumptieve doeleinden.

Enige bezinning en een louterende correctie in de oververhitte hypotheekmarkt kan derhalve geen kwaad. Echter, het wordt zorgelijk indien dit zou overslaan naar andere delen van de economie en resulteert in een recessie. Tegen deze achtergrond kan een sussend optreden van de monetaire autoriteiten uitkomst bieden. Echter, een halsoverkop-verlaging van de officiële rentetarieven door de Federal Reserve (Fed) zou ook de bezorgdheid van de toch al licht geraakte financiële markten over een op handen zijnde recessie of over diepere negatieve gevolgen van de hypotheekproblemen in het financiële systeem doen toenemen. Tijdens de laatste rentevergadering (21 maart) liet de Fed dan ook de rentetarieven ongemoeid, maar liet in de begeleidende verklaring wel doorschemeren dat de neiging tot verkrapting (de zogenaamde *bias*), zoals die tot dusver werd geïnterpreteerd door *Fed-watchers*, heeft plaats gemaakt voor een meer neutrale benadering. Hiermee creëert de Fed handig ruimte om in de loop van het jaar, bij een zoals wij verwachten verdere goedaardige matiging van de Amerikaanse economische groei, de rente alsnog te verlagen.

Uitstroom naar werk vanuit WW, bijstand en NUG, volwassenen (23–64 jaar)¹⁾

Wel uitstroom	
Totaal	65
na begeleiding	20
zonder begeleiding	45
Geen uitstroom	
Totaal	35
wel begeleiding	10
geen begeleiding	25

¹⁾ De instroom in ww, bijstand of NUG is exclusief personen die meerdere keren instromen in 2005. Het grootste deel van de personen die instromen in de ww behoort tot het UWV-domein en blijft hier buiten beschouwing.

Uitstroom sluitende aanpak 2006

Mensen die niet op eigen gelegenheid werk vinden, moeten voordat zij twaalf maanden werkloos zijn een passend aanbod krijgen voor begeleiding naar werk. Voor jongeren geldt een termijn van zes maanden. De gedachte achter dit beleid, de zogeheten Sluitende aanpak, is het voorkomen van langdurige werkloosheid. Onlangs presenteerde het CBS de eerste uitkomsten voor 2006.

De doelgroep bestond uit personen die in de eerste helft van 2005 recht kregen op een werkloosheids- of bijstandsuitkering en personen die zich in de eerste helft van 2005 bij het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) hebben ingeschreven als niet-werkende werkzoekende zonder uitkering, de zogeheten NUG'ers. De CBS-resultaten hebben betrekking op bijstandsgerechtigden en de NUG'ers. Het blijkt dat 69 procent van de jongeren (15–22 jaar) die in de eerste helft van 2005 zijn ingestroomd in de bijstand en de NUG binnen zes maanden weer is uitgestroomd. Van de volwassenen (23–64 jaar) is 65 procent van de nieuwe werklozen binnen twaalf maanden weer uitgestroomd. Drie van de tien volwassen uitstromers heeft begeleiding gehad in de vorm van een reïntegratieproject, een loonkostensubsidie of een CWI-verwijzing, zeven van de tien stroomden uit zonder begeleiding. Van de volwassenen die niet zijn uitgestroomd, heeft 29 procent wel begeleiding gehad. Van de jongeren was dit 37 procent.

Van de jongeren kreeg acht procent begeleiding in de vorm van een reïntegratietraject, 36 procent in de vorm van één of meer verwijzingen. Van de volwassenen kreeg dertien procent een reïntegratietraject aangeboden en circa zeventien procent een of meer verwijzingen.

Zowel bij jongeren als volwassenen was het percentage reïntegratietrajecten bij de bijstandsgerechtigden hoger dan bij de NUG'ers. Zo kreeg 36 procent van de jongereninstroom en 28 procent van de volwasseneninstroom in de bijstand een reïntegratietraject aangeboden. Van de niet-uitkeringsgerechtigden kregen de jongeren in drie procent van de gevallen binnen zes maanden een reïntegratietraject. De volwassen niet-uitkeringsgerechtigden kregen in twee procent van de gevallen binnen twaalf maanden een reïntegratietraject aangeboden.